Cauzele şi consecinţele evenimentelor economice din centrul şi sud-estul Europei

Pagină de sinteză, prezentată de „CENTRUL DE STUDII ŞI DOCUMENTARE ECONOMICĂ", de sub conducerea d-lui Florin Zaharia

Mai mult ca niciodată astăzi opinia publică de pretutindeni, — şi mai ales din ţara noastră, — e preocupată de consecinţele economice,— paralel cu cele politice,—ce se desfăşoară în centrul şi în sud-estul Europei. Aceste evenimente s'au desfăşurat în special în legătură cu fostul stat cehoslovac.

In cele ce urmează şi pe linia cercetărilor noastre obiective asupra faptelor economice, interne şi externe, ce sunt la ordinea zilei, cetitorii noştri vor găsi şi de astădată o expunere de sinteză a principalelor cauze şi consecinţe ale acestor evenimente

AUTARCHIA GERMANĂ

In ultimii ani, din motive de ordin militar şi economic, se ştie că guvernul Reichului a luat hotărîrea să se emancipeze cât mai mult de piaţa mondială, producând în interiorul frontierelor mărfurile de care are nevoie industria germană în timp de pace şi de război. Este ceeace se numeşte „autarchia germană". De altă parte, tot în Germania, s'au făcut în acelaş timp eforturi mari în vederea reînarmării sale şi întrecerii celorlalte state europene în materie de armament. S'au construit multe şi mari fabrici şi uzine, vehicule, autostrăzi, cazărmi, aeroporturi, fortificaţii şi un număr considerabil de arme de război, cât mai moderne, cât mai rapide.

In general, finanţarea acestor lucrări s'a făcut după o anumită politică de stat, complexă şi totuşi clară, caracterizată în principal prin aceea că Statul avansa fondurile trebuitoare, sub formă de polite sau alte hârtii de valoare. Cu ajutorul acestora, aparatul de producţie era pus în mişcare şi venitul naţional sporea. Apoi tot Statul absorbea o bună parte din valorile nou produse sub formă de impozite sau împrumuturi; făcea noui avansuri, ş. a. m. d.

*

Pentru a se evita fenomenele inflaţioniste, s'au luat câteva măsuri a căror eficacitate este certă. Astfel, s'au închis frontierele, sub un regim drastic, pentru a se împiedeca evaziunea capitalurilor, s'au luat măsuri administrative efective pentru a se menţine preţurile interne şi s'a interzis urcarea salariilor.

In chipul acesta economia germană lucra oarecum în cerc închis şi nu avea teamă de depresiuni economice.

Limitele sistemului

Sistemul de mai sus are însă o limită: **este capacitatea de producţie a unei economii naţionale.**

Atunci când Statul avansează bani, iar întreprinderile sunt la limita de sus a capacităţii lor de a produce, echilibrul se strică. Preţurile şi viteza de circulaţie a monedei cresc atunci împotriva oricărei măsuri administrative. Salariile ţin imediat pasul şi criza generală nu mai poate fi evitată.

Capacitatea de producţie a unei economii naţionale depinde la rândul său de instalaţiile existente (maşini, mijloace de transport, uzine), **de cantitatea de materii prime disponibile şi de numărul braţelor de lucru.**

Dacă ,de pildă, numărul orelor de lucru nu mai poate fi mărit sau nu mai există indestulătoare materii prime, devine inutil să se mai facă avansuri, pentrucă aceasta riscă să provoace perturbarea întregului mecanism economic şi monetar.

Producţia germană la punctul culminant

Se afla oare Reichul în apropierea acestei situaţiuni când s'au produs evenimentele din Cehoslovacia?

In Germania de mult nu s'au mai publicat statistici ale somajului, pentru bunul motiv că nu mai există şomeri. Tineri, bătrâni, femei, toţi lucrează şi lucrează mult. De altă parte, în ultimii ani întreprinderile au fost supuse la eforturi atât de mari, încât nu au mai avut răgazul de-a amortiza decât o mică parte din instalaţiile lor intens folosite. S'a produs prea mult armament pentru a mai avea loc pentru producţia corespunzătoare de maşini. Chiar şi căile ferate au început să sufere din cauza neînlocuirii locomotivelor şi vagoanelor uzate. Aşa se explică dece fabricile de maşini, chiar pentru export, — de care Germania are o atât de mare nevoie, — dau termene de livrare uneori la câte 12—15 luni, iar noul program al Reichului anunţă acum construcţia a multor mii de locomotive şi zeci de mii de vagoane.

CRIZA DE MATERII PRIME

In fine, rămân materiile prime. S'au făcut economii de tot felul (utilizarea resturilor, restrângerea consumului particular), s'au exploatat până dincolo de limita rentabilităţii bogăţiile naturale (minereuri cu densitate mică, etc.), s'au introdus „ersatz"-uri şi cu toate acestea fabricele germane nu au încă materii prime suficiente şi stocuri corespunzătoare.

Era deci necesar să se găsească noui resurse, prin expansiune geografică sau import. Importul se plăteşte însă cu aur sau cu alte produse. Reichul însă nu are sau nu pare să aibă aur, iar exportul mondial este în scădere. Pe de altă parte, Germania nu poate exporta mult, mai ales din ceeace însişi partenerii comerţului său exterior au nevoie, deoarece ea întrebuinţează o cotă foarte mare din capacitatea sa de producţie pentru armament şi alte nevoi proprii. In discursul său din 31 Ianuarie 1939, cancelarul Hitler a confirmat public cât de gravă a devenit problema exportului. Din cifrele ce vor urma, ar putea rezulta că Germania a atins în multe sectoare limita capacităţii proprii de producţie.

SITUAŢIA ECONOMIEI GERMANE DUPA ANSCHLUSS ŞI PRAGA

Prin ocuparea Austriei în 1938 şi Cehoslovaciei în 1939, poziţia economiei germane s'a ameliorat, însă, pentru un timp.

In adevăr, din Cehoslovacia a obţinut dintr'odată vaste şi moderne uzine de armament, specializate şi superioare în fabricaţia artileriei grele şi vehiculelor motorizate, precum şi material de război, gata, pentru echiparea a 36 divizii, ceeace constituie o economie apreciabilă asupra venitului naţional german.

Cu aceste ocazii teritoriul economic german s'a îmbogăţit şi cu un număr mare de întreprinderi care nu erau ocupate decât în parte. S'a îmbogăţit cu noui şi calificate braţe de muncă şi în fine a obţinut unele noui surse de materii prime. Prin urmare, capacitatea de producţie a „teritoriului economic" al Reichului s'a mărit simţitor, aşa încât sistemul prefinanţării poate continua fără riscul imediat al inflaţiei. Poate aşa se şi explică, în mare măsură, vastitatea noului plan economic, de curând anunţat de Reich.

Astfel între primele măsuri financiare luate recent de guvernul german, după stabilirea protectoratului Ceho-Slovaciei, este de pildă aceea a „bonurilor de impozit". De aici încolo, Statul va avea dreptul să achite 40% din valoarea comenzilor în bonuri de impozit, şi numai 60% în monedă. La rândul lor, furnizorii Statului vor proceda la fel cu furnizorii lor, ş. a. m. d., **toţi având dreptul, în anumite condiţiuni, să-şi achite impozitele prin aceste bonuri.** In fapt acest sistem de finanţare, pentru care, în parte, România este precursoare, înseamnă o emisiune de semne monetare care nu poate avea alte limite decât cele descrise mai sus. Deşi autorităţile germane sunt de părere că bonurile de impozit vor putea fi utilizate mulţi ani, o analiză sumară a mecanismului lor arată că după un timp mai mult sau mai puţin îndelungat — atunci când producţia în Cehoslovacia şi Austria va ajunge la nivelul din Germania — problemele de astăzi se vor pune din nou.

Aportul cehoslovac ca forţă de producţie

Este desigur destul de greu de stabilit exact cu cât s'a mărit capacitatea de producţie a Germaniei în urma anexării Cehoslovaciei. Câteva cifre sunt însă semnificative.

In 1933 Germania, după recensământul oficial, dispunea de 25.761 mii lucrători şi meşteşugari. In 1934 Austria dispunea de 2.214 mii, iar în 1930 Ceho-Slovacia avea 3.137 mii. Ţinând seamă de creşterea populaţiei şi recalificarea multor muncitori, putem admite că astăzi Germania are, **împreună cu Austria, aproximativ 30 milioane lucrători şi meşteşugari, iar Ceho-Slovacia (cu Sudeţii), cca. 3,5 milioane.** Dacă observăm că în Ceho-Slovacia există cel puţin 6—700 mii cetăţeni valizi, utilizaţi în armată şi care vor îngroşa rândurile muncitorilor, **putem admite că CEHOSLOVACIA ADUCE ASTAZI GERMANIEI UN APORT DE CEL PUŢIN 4 MILIOANE LUCRATORI ŞI MEŞTEŞUGARI EXTREM DE CALIFICAŢI,** ceeace face 13% din numărul de lucrători germani existenţi. Deasemenea numărul lucrătorilor agricoli se măreşte cu cel puţin 4 milioane.

Astfel, Germania, care se temea să nu poată continua expansiunea din lipsă de braţe de muncă, a găsit o soluţie extrem de uşoară. Multă vreme Germania e de presupus că nu va mai fi silită deci să importe lucrători. In timp de război, acest avantaj ar deveni şi mai sensibil. De unde până acum problema lucrătorilor în uzine părea imposibil de rezolvat fără a micşora densitatea soldaţilor pe front, de aici încolo pentru Reich această problemă capătă un început de soluţie. Ceho-Slovacii, fiind probabil scutiţi de serviciul militar, vor fi desigur întrebuinţaţi în uzine şi la munca câmpului.

Forţa de producţie agricolă

In ce priveşte capacitatea de producţie a agriculturii, vom lua ca bază anul 1938. Iată cifrele oficiale germane:

Producţia în milioane tone

	Reichul	Cehia	Slovacia
secară	8,6	1,0	0,2
grâu	5,7	0,8	0,2
ovăz	6,4	0,8	0,3
orz	4,2	0,6	0,2
cartofi	50,9	5,6	1,9
sfeclă de zahăr	15,5	3,3	0.7

Producţia agricolă cehoslovacă nu mai poate fi mărită decât cel mult în Slovacia, unde randamentul la hectar este inferior celui din Germania. Dimpotrivă, în Cehia este chiar superior celui din Reich. Prin urmare, în cazul cel mai bun, Germania a găsit în Ceho-Slovacia o sursă de produse agricole în măsura în care această ţară este uşor excedentară şi în măsura în care s'ar putea comprima consumul ei intern. Mai cu seamă, dacă ţinem seama de faptul că Austria este în schimb o regiune larg deficitară în materie de produse agricole, **rezultă că protectoratul asupra Ceho-Slovaciei nu ameliorează bilanţul agricol al Germaniei. Ca şi până astăzi, Germania rămâne deci tributară străinătăţii pentru alimentarea pieţii interne cu produse agricole.**

In ce priveşte lemnul, anexarea Ceho-Slovaciei şi Austriei face Germania complect autarchă. Dacă aceste două regiuni nu vor fi silite să exporte lemn pentru a putea importa alte materii prime, Germania îşi va putea acoperi de pe piaţa internă toate nevoile de lemn industrial.

APORTUL INDUSTRIAL

In ce priveşte industria, aportul Ceho-Slovaciei este însemnat prin instalaţiile existente şi nu prin materiile prime de care dispune. Cu excepţia cărbunelui, pentru care Ceho-Slovacia este excedentară (ca şi Germania de altfel), **celelalţi combustibili trebuesc importaţi.**

In particular, este interesant de observat că prin anexarea Ceho-Slovaciei, bilanţul petrolier al Germaniei devine mai deficitar decât în anii anteriori. De asemenea, celelalte materii prime necesare industriei de prelucrare sunt într'o largă măsură importate. Astfel bumbacul şi cauciucul, de pildă, provin numai de pe pieţele străine.

In materie de minereuri, iată care a fost în 1937 producţia aproximativă a Germaniei, Austriei şi Ceho-Slovaciei (în mii tone):

	Germania	Austria	Ceho-Slovacia
Minereu de fier	2.600	660	400
Minereu de cupru	30	0,1	0,4
Minereu de plumb	70	6,0	4,0
Minereu de zinc	160	4,0	1,6

Trei cincimi din minereurile de fier, prelucrate în Ceho-Slovacia, erau importate. Minereuri auro-argentifere, ca şi minereurile conţinând metale rare, se produc în cantităţi reduse în toate aceste regiuni, iar industria este tributară străinătăţii. Nu mai vorbim de produsele coloniale care sunt în întregime importate.

PROBLEMA IMPORTULUI ŞI EXPORTULUI

Desigur că, intrând în circuitul economiei germane, producţia industrială ceho-slovacă se va mări simţitor. Totuşi, autorităţile germane nu-şi pot face nici o iluzie în plus asupra posibilităţilor solului ceho-slovac. Capacitatea de producţie a întreprinderilor industriale nefiind utilizată până eri decât într'o proporţie de 55-65% (excepţie făceau până acum numai industriile de armament), este imposibil de închipuit **că producţia de materii prime ar putea spori în aceiaşi măsură cu utilizarea instalaţiilor existente în industria de prelucrare. Deaceea importul de materii prime va trebui să fie mai mare decât în anii precedenţi.**

Până acum, Ceho-Slovacia şi-a acoperit importul printr'un export favorizat de legături politice sau prin împrumuturi pe marile pieţe occidentale. Industria de armament exporta aproximativ 50% din valoarea producţiei, industria pielăriei 25-30%, iar industria ceramică şi a sticlei 60-70%. Clienţii mari ai Ceho-Slovaciei erau în special ţările occidentale şi Statele Unite, care înţelegeau să susţie activitatea economică a Ceho-Slovaciei. IN URMA ACORDULUI DELA MUENCHEN ŞI MAI CU SEAMA A STABILIRII PROTECTORATULUI GERMAN ASUPRA CEHIEI ŞI SLOVACIEI, ACESTE AVANTAJE PAR A FI DISPARUT. COMERŢUL EXTERIOR AL CEHIEI ŞI AL SLOVACIEI SE VA LOVI DE ACELEAŞI DIFICULTAŢI CA ŞI CEL AL GERMANIEI.

*

Prin urmare, departe de a fi rezolvit problemele esenţiale ale economiei germane, anexarea Ceho-Slovaciei, ca şi a Austriei, le-a complicat, făcând soluţia mai dificilă. In afară de braţe de muncă şi maşini, Germania nu a găsit în Ceho-Slovacia materiile prime care să-i permită continuarea pe timp indelungat a producţiei. **Este adevărat că armamentul ceho-slovac dă Germaniei un avans asupra celorlalte puteri, ceeace îi permite să economisească bonuri de impozit sau alte mijloace de plată.** Cum însă cursa înarmărilor continuă pe plan mondial şi armamentul fabricat cu ani în urmă începe să se învecheaşcă, este de aşteptat ca avantajele obţinute în Martie 1939 să fie repede epuizate şi problema materiilor prime şi a materiei impozabile va căpăta din nou însemnătatea din 1938.

Raporturile cu ţările din sud-est

Deaceea, este interesantă reexaminarea raporturilor comerciale ale Germaniei cu ţările din Sud-Est.

Iată cum a evoluat participarea (%) a Germaniei, Austriei şi Ceho-Slovaciei la comerţul exterior al principalelor state exportatoare:

	UNGARIA		IUGOSLAVIA		ROMANIA	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import
1937	44,40	50,17	43,08	54,18	38,6	57.6
1938	49,98	48,11	49,89	50,05	40,9	54,8

Cu excepţia României, **Germania absoarbe deci astăzi aproximativ jumătate din exportul ţărilor dunărene şi participă cu mai mult de jumătate la importul acestora.**

In viitor, participarea Germaniei va spori din următoarele motive:

1. nivelul activităţii economice a Austriei şi Ceho-Slovaciei trebue să se ridice la nivelul din Germania, aşa încât comerţul lor exterior cu ţările înconjurătoare va creşte;

2. limitarea schimbului de mărfuri cu Statele Unite şi Europa occidentală, va stimula curentul în Sud-Est;

3. eforturile conştiente ale guvernului german duc în mod natural la amplificarea schimbului de mărfuri între Germania-Mare şi statele din Sud-Est.

Dintre produsele care-i lipsesc, Germania poate găsi în special în Sud-Est cantităţi suficiente de cereale, tutun, animale, petrol şi unele produse alimentare secundare. In schimb, pentru minereuri, cauciuc, bumbac, etc. va rămâne tributară altor pieţe.

Deaceea, Germania se va vedea obligată să intensifice producţia în aceste regiuni, intrate în spaţiul său economic şi pe care le consideră vitale pentru interesele sale economice, — dacă nu şi politice, — şi să amplifice schimbul de mărfuri cu ele până la centralizarea comerţului lor exterior, în interesul facilitării, indirect, a procurării mijloacelor de schimb internaţional pentru alte materii prime. Pentru acestea planul german mai prevede înlocuirea lor cu surogate sau importul din ţările nordice. In orice caz, ţările din Sud-Est nu pot fi considerate azi la Berlin decât ca o zonă vitală a economiei germane. Fără acestea, puternica maşină economică germană ar risca să se oprească, să se discentreze prin inflaţie sau să ajungă la discreţia Angliei, Franţei şi a Statelor Unite.

Deaceea însăşi anexarea Ceho-Slovaciei are ca prim şi cel mai important postulat: CONTINUAREA EXPANSIUNEI ECONOMICE GERMANE IN SUD-EST.

Materiile prime în viitorul război

Am arătat altă dată că oficialitatea de pretutindeni trebue să socotească viitorul război cu un minimum de trei oameni în viaţa economică, pentru un luptător pe front.

Cum, de altă parte, se cunoaşte numărul soldaţilor aproximativ necesar pentru a susţine un kilometru de front în defensivă sau ofensivă, aceasta permite evaluarea distribuţiei probabile a populaţiei în caz de război.

Nu vom reproduce aici ipotezele studiate pentru diferite state; menţionăm, însă, că în general sunt de luat în consideraţie următoarele elemente:

1) Intinderea frontului, în total;

2) Numărul fronturilor, în parte;

3) Doctrina statului major (ofensivă, defensivă);

4) Nivelul tehnic al economiei naţionale şi gradul de calificare a populaţiei;

5) Posibilitatea manevrei pe linii interioare;

6) Rezerve posibile în ţări neutre sau amice.

POZIŢIA DIFERITELOR STATE

Privită din aceste puncte de vedere, situaţia cea mai bună o au în deosebi Statele-Unite, Anglia, Italia, Rusia şi, poate, Franţa. Imense rezervorii de oameni, combinate cu accesul eventual (Statele-Unite, Anglia, Franţa) la oceane libere, dau acestor ţări posibilitatea de a întreţine frontul cu soldaţi, fără a dezorganiza viaţa economică.

In ultima vreme s'a ameliorat simţitor şi poziţia Germaniei, care, prin anexarea Austriei şi Cehoslovaciei, a obţinut următoarele avantagii, despre cari în parte am vorbit şi în alt articol din această pagină:

1) şi-a ameliorat poziţia strategică prin desfiinţarea unui front deosebit de periculos, care-i liberează aproximativ 40 divizii;

2) numărul soldaţilor şi lucrătorilor a sporit prin procentul respectiv de austriaci şi sudeţi.

3) numărul lucrătorilor calificaţi s'a mărit cu câteva milioane în Cehoslovacia.

Cehii fiind scutiţi de armată şi dezarmaţi vor putea economisi un număr considerabil de lucrători germani care devin astfel disponibili pentru front.

Nu mai vorbim de poziţia dominantă strategică şi deci economică obţinută faţă de pusta maghiară, ceiace se traduce printr'un spor de soldaţi şi braţe de muncă.

Materiile prime repartizate pe unitatea de front

IN CE PRIVEŞTE MATERIILE PRIME, orice război pune adesea o problemă şi mai greu de rezolvit decât aceia a mânei de lucru. In revista „Der Deutsche Volkswirt", colonelul german Hesse, care a publicat şi un foarte interesant studiu asupra modului cum era organizată economia de război în timpul ocupaţiei, în Romănia, încearcă să stabilească **stocurile de materii prime aproximativ necesare pentru 1.000 km. de front.**

In acest scop consideră două tipuri de război:

1) Tip I.: **defensivă terestră, conjugată cu ofensivă aeriană şi slabă apărare antiaeriană;**

2) Tip. II: **ofensivă terestră, conjugată cu ofensivă aeriană sporadică şi slabă apărare antiaeriană.**

In comparaţie cu aceste date, dăm mai jos producţia (în mii tone) a aceloraşi materii prime, în câteva ţări, în anul de conjunctură ascendentă, 1937. (Producţia germană cuprinde aici şi pe aceea austriacă şi ceho-slovacă):

Consum la 1000 km. front (în mii tone)			PRODUCŢIE (mii tone)				
	RĂZBOI TIP I	RĂZBOI TIP II	Statele-Unite	Germania	Anglia	Franţa	Rusia
Cărbuni	160.000	390.000	448.000	404.000	245.000	45.000	132.000
Fer şi oţel	18.000	43.000	88.800	40.100	21.800	15.800	32.300
Minereu de fer	36.000	85.000	74.600	12.900	14.400	37.700	30.000
Petrol	30—40.000	30—40.000	173.000	470	—	71	27.800
Cupru	500	1.200	1.450	226	5.2	—	93
Plumb	500	1.200	674	189	12,1	36	55
Zinc	500	1.200	636	170	63	63	70
Nikel	3,2	7,1	2,4	—	—	—	2,5
Lână	120	260	20,7	20	50	26	110

Acest tablou a fost alcătuit ţinându-se seama exclusiv de experienţa războiului mondial. De atunci, însă, puterea de foc a diviziei s'a mărit simţitor, fie prin ameliorarea armelor, fie prin înmulţirea lor. Astfel, numărul de mitraliere şi puşti mitraliere pe unitatea de luptă este mai mare, numărul tunurilor de asemenea.

In fine, nu există nici o comparaţie între numărul avioanelor la sfârşitul războiului mondial şi acela cu care ar începe un război viitor. De altă parte, greutatea bombelor transportate de avioane la acelaş interval, este cu mult superior astăzi decât în războiul precedent.

RITMUL PRODUCŢIEI DE ARMAMENT IN RAZBOI

Prin urmare, este de aşteptat ca materiile prime întrebuinţate mâine să fie în cantităţi şi mai mari decât rezultă din tabloul de mai sus.

La aceiaşi concluzie ajungem dacă observăm că tot experienţa războiului trecut ne învaţă că pe măsură ce războiul durează cantitatea de armament şi muniţii sporeşte. Aceasta din două motive:

a) se realizează progrese tehnice substanţiale care fac repede inutilă o parte din materialul întrebuinţat la începutul războiului;

b) o parte din material se uzează sau se pierde.

Câteva exemple vor lămuri aceste afirmaţii. In Iulie 1915, industria de război germană producea 611 mitraliere pe lună; în Iulie 1916: 1608, iar în August 1918 producţia era de 11.000 mitraliere, lunar.

Producţia lunară de pulbere se ridica la 1000 tone în 1914, la 8000 tone în 1916 şi la 14.000 tone în 1918.

In Decembrie 1914 s'au produs 100 ţevi de tun, în Mai 1917: 600 ţevi şi în Septembrie 1917: 1100 ţevi.

Nu mai vorbim de avioane, care se numărau pe degete în 1914 şi se produceau cu miile în 1918 sau de tancuri, care erau inexistente în 1914.

Totuşi, la cifrele de mai sus sunt de făcut şi unele corective

In adevăr, ipotezele în baza cărora s'a calculat sunt:

1) lupta este continuă;

2) frontul este ocupat de un număr uniform de unităţi militare.

Or, atât războiul mondial, cât şi războaele recente demonstrează că nu există front unde să nu intervie pauze şi că aproape totdeauna există întinderi mari de front unde densitatea trupelor este relativ mică. De exemplu, în regiunile muntoase, numărul unităţilor necesare, în special defensivei, este cu mult mai mic decât în alte regiuni.

INVAŢAMINTE

Cu aceste rezerve, tabloul de mai sus este plin de învăţăminte:

1) **In primul rând rezultă că într'un război ofensiv sunt necesare de DOUA ORI ŞI JUMATATE MAI MULTE MATERII PRIME DECAT IN-TR'UNUL DEFENSIV.** Deci ţările hotărite să atace trebuie să conteze pe un consum mai ridicat de materii prime, decât cele atacate. Deşi primele au imensele avantagii ale ofensivei, trebue socotit cu epuizarea mai rapidă a materiilor prime. Dacă sunt sărace în materii prime şi nu dispun de alte surse de aprovizionare, războiul de uzură le poate fi fatal. Către această tactică îşi duce, de pildă, azi China războiul său defensiv faţă de Japonia.

2) Cu excepţia Statelor-Unite, nici o altă ţară nu dispune de o producţie proprie de materii prime necesară pentru a întreţine timp de un an un front de 1.000 km. Toate celelalte ţări vor fi silite să acumuleze stocuri imense şi să-şi caute aliaţi sau ţări neutre furnizoare de materii prime.

Consumul particular

Această concluzie apare şi mai evidentă dacă la consumul de război se ia în consideraţie şi consumul particular. Oricât de comprimat ar fi în vreme de război, până la zero nu poate fi redus.

Câteva exemple vor lumina acest aspect al problemei.

Statele-Unite consumă în timp de pace aproape întreaga producţie de cărbuni, importă o cantitate mică de minereuri de fier şi nu exportă în medie decât 10% din producţia de petrol. Anglia are un excedent de cărbuni de aproximativ 35% din producţie, importă 50% din minereurile de fier şi totalitatea produselor petrolifere. Germania poate dispune de 20% din producţia de cărbuni, importă aproape de două ori cantitatea de combustibili lichizi produsă şi de patru ori cantitatea de minereuri de fier.

Singura care poate avea excedente de cărbuni, minereuri şi petrol ar fi, poate, Rusia, dacă problemele interne de ordin politic şi social, ca şi acelea de ordin economic, ca transporturile, etc., n'ar implica surprize posibile.

RAZBOIUL FULGERATOR

Prin urmare, un război pe 1.000 km. front continuu pe timp de un an, nu poate fi suportat, prin proprii mijloace, de nici o ţară din lume. Urmează de aici că războiul devine exclus? Evident că nu. Soluţiile găsite acestei probleme sunt:

a) războiul fulgerător („Blietzkrieg");

b) aliaţele, sub diferite aspecte.

S'ar părea că Germania şi Italia, în cazul unui război, ar opta pentru prima soluţie, corectată prin înlăturarea războiului pe mai multe fronturi şi eventual defensiva în unele zone de operaţie. Pe această cale speră să scurteze frontul şi consumul de materii prime, aşa încât să poată suporta şi un război ofensiv de lungă durată.

Pornind dela această premiză s'a ajuns la construirea liniei Siegfried, ocuparea Cehoslovaciei şi acumularea de mari stocuri de război.

Dimpotrivă, celelalte mari puteri pot conta pe aprovizionarea din afară, graţie libertăţii oceanelor, — asigurată de flotele lor de război— şi deci pe un război de uzură.

PETROLUL ROMANESC INTR'UN VIITOR RAZBOI

Asupra însemnătăţii petrolului românesc într'un viitor război ne atrage în mod deosebit atenţiunea o carte recent apărută „Petrolul în războiul mondial" de O. F. Friedensburg. După ce arată că în perioada 1914—1918, puterile centrale nu au dispus decât de 8,2 milioane tone, faţă de 27,8 milioane ale Antantei, ajunge la concluzia că din nepricepere şi neglijenţă puterile centrale nu au dat suficientă atenţie transporturilor de petrol franco-britanice şi nu au căutat să-şi asigure terenurile petrolifere româneşti.

După aprecierea autorului, dacă s'ar fi împiedecat distrugerea sondelor şi instalaţiilor existente în valea Prahovei, puterile centrale ar fi dispus de încă 3—4 milioane tone produse, ceiace ar fi acoperit integral necesităţile armatei şi consumului civil.

In această eventualitate nu este exclus ca întreg războiul să fi luat cu totul altă întorsătură.

De aceia, — spune autorul german, — o asemenea eroare nu mai poate fi repetată. „Nici o conducere a armatei nu ar mai îndrăzni astăzi să nu facă imposibilul pentru a asigura atari valori".

Această concluzie este extrem de interesantă pentru vremurile actuale. In viitorul război, Germania va avea nevoe, după unele evaluări, de 10—12 milioane tone produse anualé şi nu poate produce decât cel mult 2,5 milioane tone. Şi dacă oamenii pot munci vreme îndelungată chiar fiind subalimentaţi, maşinile se opresc de îndată ce nu au combustibil lichid. Iar România este singura ţară europeană producătoare de ţiteiu...

RAŢIONALIZAREA REZERVELOR

Pericolul de a dispune astăzi de prea multe zăcăminte petrolifere trebue să-şi găsească deci, de îndată, o contraparte în acumularea de stocuri de materii prime pe care nici noi nu le producem. Trebuie să avem răgazul să utilizăm poziţia noastră pentru a produce şi primi armament şi pentru a vinde, dar şi a acumula stocuri de materii prime, în cadrul însuşi al convenţiilor comerciale prezente şi viitoare.

Dar atât nu este suficient. Pe piaţa internă, trebue să ştim în fiece moment ce materii prime există, unde există, cum poate fi economisită întrebuinţarea acestora, cum pot fi utilizate resturile şi cum poate fi înlocuit consumul unor produse prin altele. Sunt probleme în primul rând statistice şi în al doilea rând tehnice, pe cari mâine vom învăţa şi noi să le rezolvăm, mai bine ca ieri.

Până astăzi s'au economisit în permanenţă câteva zeci de milioane lei anual, cât ar fi necesitat studiile şi lucrările statistice, care acum ne-ar fi prins bine, indicându-ne ce avem şi unde avem, lipsurile şi excedentele noastre.

Nu ne putem închipui că nici în primăvara anului 1939 nu se va face tot necesarul pentru a organiza cel puţin o statistică raţională a producţiei, a stocurilor şi mânei de lucru. Astăzi aceste elemente nu mai interesează numai fiscul, sau contingentarea, ci apărarea naţională. După cum neperspicacitatea a făcut poate ca puterile centrale să piardă războiul trecut din cauza petrolului, noi putem risca mâine înfrângeri din motive meschine, de neglijenţă.

NEVOIA UNUI OFICIU AL MATERIILOR PRIME

Activitatea unui proectat „oficiu al materiilor prime" ar trebui să se bazeze pe existenţa unei statistici exacte şi pe mijloacele financiare şi administrative puse la dispoziţie pentru a asigura aprovizionarea ţării cu materii prime. Un organism special creiat în acest scop nu ar mai face de exemplu eroarea din Ianuarie 1937, când s'au luat măsuri în vederea stocării într'un moment de urcare vertiginoasă a preţurilor şi de tensiune politică internaţională minimă. Dimpotrivă, ar împiedeca lacuna din 1938, când la preţuri mondiale minime şi tensiune internaţională maximă, aprovizionarea ţării cu materii prime a fost restrânsă prin măsuri de vremuri curente. Un asemenea oficiu ar putea avea chiar dreptul să dispună de mijloace financiare pentru a efectua cumpărături de materii prime. Alegerea momentului nu o poate hotări oricare importator. Acesta se gândeşte adesea numai la interesele proprii materiale şi nu în primul rând la cele ale apărării naţionale. Găsirea punctului optim este foarte dificilă. El depinde de situaţia politică şi de situaţia pieţii interne şi externe.

De aceea este indispensabil să se creieze imediat şi un organism de stat, dotat cu mijloacele şi puterile financiare necesare unei opere de vast interes naţional: FINANŢAREA ŞI AMPLIFICAREA IMPORTURILOR DE MATERII PRIME NECESARE PROPRIEI NOASTRE ŢARI.